

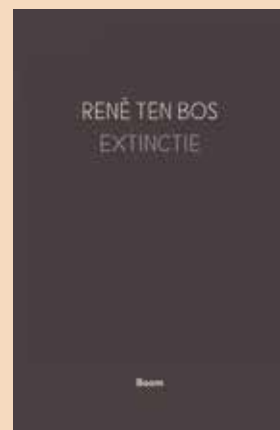
Planten van hier, Hennie Ketelaar e.a., KNNV Uitgeverij, Zeist 2018, 264 pp, prijs € 27,95 ISBN 978 90 5011 669 5

De ondertitel *Praktijkboek voor een duurzame leefomgeving met inheemse flora* doet een wat moeilijke, vooral educatieve tekst vermoeden, de inhoud is dat allerminst. Die vormt een neerslag van de vele initiatieven op het gebied van onderzoek naar en toepassing van inheemse planten in Nederland. Inheemse planten worden gekweekt door verschillende kwekers, het bewaren van inheemse soorten en autochtone populaties wordt bevorderd door Het Levend Archief dat een nationale zadencollectie aan het opzetten is. Bomen en struiken van verschillende Nederlandse populaties worden onderzocht en vermeerderd, omdat inmiddels nog maar 3-5% van oorsprong Nederlands is en veel buitenlandse import voor ecologische problemen zorgt. Op diverse plaatsen worden herstelprojecten voor bedreigde populaties uitgevoerd, zoals voor Kleine schorseneer en Valkruid, maar ook van cultureel belangrijke vegetaties als akkerflora. Vijftig belangrijke soorten worden met veel informatie en beeld beschreven. Hoe je kruidrijke vegetaties (bloemenweiden) aanlegt en beheert wordt in detail uitgelegd. Tenslotte wordt getoond hoe binnen de gemeente Nijmegen succesvolle voorbeelden van de toepassing van inheemse flora zijn gerealiseerd. LD

Extinctie, René ten Bos, Boom uitgeverij, Amsterdam 2019, 255 pp, prijs € 22,50 ISBN 978 90 2442 698 0

Steeds meer dier- en plantensoorten sterven uit; biologen beweren dat we bezig zijn met de zesde grote massa-extinctie op aarde. Het thema verschijnt in allerlei varianten, op YouTube, bij populisten, in de bijbel, in filosofie en wetenschap. De auteur zelf noemt het 'einde van de dingen' een lelijk onderwerp vanwege de nare gedachte dat de mens er zelf medeplichtig aan is en ook zijn einde met verschrikkingen voorgeprogrammeerd lijkt. Maar deze tekst is juist géén deprimerende uitkijk op Doomsdag, eerder een meerdimensionale speurtocht naar het denken over extinctie onder invloed van bijvoorbeeld moraal, bureaucratie en verbeelding. Want met pure rede is het einde van de wereld evenmin te bevatten als het eeuwige voortbestaan ervan. Na de laatste pagina is de lezer verrijkt met nieuwe vragen en inzichten omtrent 'de plee van het universum', normverschuivingen door extinctie van kennis of ons collectieve lijden aan 'soortnarcisme' – waarbij de auteur lacht om elke vorm van pessimisme. Originele gedachtegang en scherpe observaties, prettig leesbaar met een specifieke lichtzwarte humor. Zonder illustraties, maar met verwijzingen naar fraaie filmpjes op internet. KS

Fraaie Vogels, Matt Merritt, Luitingh-Sijthof, Amsterdam 2019, 112 pp, prijs € 21,99 ISBN 978 90 2458 391 1

Recent onderzoek geeft aan dat er waarschijnlijk wereldwijd rond de 18.000 vogelsoorten zijn. Hoe kies je uit dit aviarium 50 Fraaie Vogels? Dat kan niet anders dan een zuiver subjectieve selectie zijn, want zijn eigenlijk niet alle vogels fraai? Ornitholoog Matt Merritt heeft de ongelooflijke verscheidenheid aan vormen en kleuren in een ongewone vorm verzameld. Anders dan in menige veldgids zijn de vogels niet op habitat of herkomst gerangschikt, maar louter op uiterlijk. De bedoeling van dit *press-out* vogelboek is de fraaie afbeeldingen uit te drukken langs de voorgeperforeerde randen, om zo een boekkunstwerk te creëren, dat in een oogopslag de hele natuurlijke volière laat zien in al zijn bonte veelvormigheid. Behalve een gimmick is het boek ook zeer leesbaar en geven de korte bijgaande teksten goed inzage in de levenswijze. De zeer redelijke prijs maakt van het boek een mooi hebbeding voor de liefhebber van gevleugeld natuurschoon en een geweldig cadeau voor de vogelaar die alle gangbare literatuur al heeft. Voor mij was het een aangename kennisgeving met de Epauletspreeuw en de Langstaartbosninf. BK

Notoarestoen, Jetske Knol, St. Arboretum Notoarestoen Eenrum, Eenrum 2018, 54 pp, prijs € 29,50 + € 5 verzendkosten via arboretumeenrum.nl

Notarissen en tuinen, dat is geen uitzonderlijke combinatie. De *Grunniger aignwiegheid* van notaris C.N. Smit (1916-2002), die uit het niets van twee hectare grond een uitzonderlijk arboretum maakte, was dat wel. In 1968 liet hij eerst een windsingel van inheemse loofbomen en een basisbeplanting van 77 bomen en 2.250 kleine bomen en heesters aanplanten. Na een aantal jaren konden de eerste rododendrons erin worden gezet. Smit bestudeerde de mogelijkheden, bezocht kwekers en arboreta en werd lid van de Amerikaanse Rhododendron Society, kocht en verzamelde stekken, entte deze en kweekte ze zorgvuldig op. De collectie bestond uiteindelijk uit ca. 2.000 verschillende cultivars en soorten, van elk één. Bijzonder daaronder waren de 800 botanische soorten, veelal eigenhandig opgekweekt uit zaad. Bij het overlijden van Smit is de tuin verwaarloosd, maar al gauw begon men met de hulp van vrijwilligers en vakmensen met het herstel, en na drie jaar werd de tuin heropend als Notoarestoen. De *verzameling oetzunderlijk outhaims gruin* van de Eenrumse notaris is in dit fraai uitgevoerde boekje liefdevol vastgelegd. LD

Een jaar in mijn tuin, Jacqueline van der Kloet, Forte Groen/Hélène Lesger Books, Baarn/Amsterdam 2019, 272 pp, prijs € 39,99 ISBN 978 90 8295 660 3

Twaalf hoofdstukken, voor elke maand van het jaar een: twaalf keer wat de tuin juist die maand mooi en bijzonder maakt in de ogen van tuin- en landschapontwerper Jacqueline van der Kloet. Naast beschrijvingen van haar talloze internationale projecten én haar eigen tuin in Weesp, worden er voor die maand relevante planten en favoriete planten op kleur gepresenteerd en wordt praktijkervaring gedeeld. Het boek begint met september, een goede maand om een tuinboek te beginnen, want het afscheid van de zomer nadert en de voorbereidingen voor het volgende jaar beginnen, schrijft de auteur. Zo denken tuiniers als Jacqueline van der Kloet voor wie bloembollen en knollen een wezenlijk deel van het tuinleven zijn – een tuin is een doorlopend proces, inderdaad. Het boek bevat veel fraaie foto's, onder andere twaalf keer twaalf kleine foto's van een stukje van haar eigen tuin vanaf precies hetzelfde standpunt gefotografeerd in elke maand van het jaar: leuk. Een royaal boek met een opvallend forse letter, ook vol royaal gedeelde kennis en ervaring. RMG

Spiegel van de natuur. Het natuurbeeld in cultuurhistorisch perspectief, Matthijs Schouten, KNNV Uitgeverij i.s.m. Staatsbosbeheer, Zeist 2018, 390 pp, prijs € 24,95 ISBN 978 90 5011 672 5

Dat de natuur in de eerste plaats dienste staat van de mens is een hardnekkige opvatting die in de westerse cultuur veelal door de religie gelegitimeerd wordt en heeft geleid tot plat nutsdenken. In andere tijden en culturen bestaan heel andere opvattingen, die echter net zo goed tot overexploitatie kunnen leiden. Natuurfilosoof Matthijs Schouten schreef over die verschillende opvattingen in 2001 dit boek, dat later in een uitgebreidere versie werd uitgegeven, de basis voor de huidige tekstversie – natuuropvattingen van verschillende culturen, met en zonder schrift. Aan de orde komen de opvattingen van schriftloze culturen over de bezielde natuur, naast die van de Oosterse godsdiensten, het jodendom, de Klassieken, het christendom en de islam. De landschapsidealen van Arcadië tegenover de wildernis, moderne theorieën als holisme, *deep ecology*, Gaia, de vertegenwoordigen de diverse perspectieven op de natuur en de rol van de mens daarin – of daartegenover. De individuele natuurbeleving vat Schouten tenslotte samen met een gedicht van de Zenboeddhist Bashō. Belangrijk boek! LD

Voedselbos, Madelon Oostwoud, KNNV Uitgeverij, Zeist 2019, 224 + 56 pp, prijs € 29,95 ISBN 978 90 5011 653 4

Het voedselbos is een van de vormen van permacultuur, een type landbouw dat een tegenwicht wil bieden aan de intensieve landbouw die de algemene erosie van het land veroorzaakt. De drie uitgangspunten lijken rechtstreeks uit het humanisme te zijn overgenomen: zorg voor de aarde, zorg voor de mens, delen met elkaar. Het gaat uit van negen groeilagen, van de ondergrondse mycorrhiza via kruid- en struiklaag tot de kruinlaag van bomen hoger dan 8 meter. Wil je een voedselbos beginnen, dan moet je eerst het land verkennen: grondsoort, ligging, waterhuishouding, aanwezige wilde planten etc. Voorbereiding van de grond, wieden, rooien en composteren vormen het begin van de voedselkringloop. Een goed plan wordt gemaakt op basis van observatie: waarnemingen over bezonning, wind, omgeving, maar ook regelgeving, toegangsmogelijkheden en voorzieningen als energie en water. Het gebied wordt in zones ingedeeld, van intensief gebruikt vlak bij het huis tot de zone met wilde natuur aan de buitenrand. De praktische aspecten van aanleg en beheer worden in detail besproken, achttien voorbeeldprojecten tonen hoe het eruit kan zien. Inspirerend! LD

Tuinieren met stinzenplanten. Vreugde van een vroege lente, Trudi Woerdeman, De Warande-Trudi Woerdeman, Laag Keppel 2018, 160 pp, prijs € 35 ISBN 978 90 9031 166 1

Wie alleen maar verlekkerd naar de plaatjes kijkt – de talloze fraaie foto's van Geert Overmars en anderen – zal spijt hebben niet al jaren geleden de tuin te hebben vol gezet met verwilderende bolgewassen en andere vroegbloeiende planten. Dan had het er nu uitgezien als in dit boek: zeer smakelijk! Het kan alsnog. Deze tweede geheel herziene en uitgebreide druk van een eerdere uitgave uit 2008 is daarvoor een onmisbare handleiding. Lees in hoofdstuk 3 wat de deskundige auteur over aanleg en onderhoud van een stinzentuin te zeggen heeft. In andere hoofdstukken wordt over de herkomst van stinzenplanten en hun rol in de tuinhistorie, over stinzenplanten op Trudi Woerdemans thuisbasis De Warande, op Hackfort, Dekema State en in Amstelveens parken en over grootschalige toepassing geschreven. Allemaal interessant, alleen waar in hoofdstuk 4 over ontwerpen met stinzenplanten op kleur wordt getuind haak ik af; waarom je dat zou willen snap ik niet. Wat er vanzelf ontstaat, jaar na jaar en steeds massaler, is mij mooi genoeg. RMG

